

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 24. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenként 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évfolyamra 3 ft. o. é. Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

A „nyilte”-i cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középcetza, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj

K. KÖZLÖNY

julius—decemberi folyamára.

Egészévre . . . 12 forint.

Félévre . . . 6 „

Évfolyamra . . . 3 „

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középcetza-i könyvkereskedésébe küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

Politikai szemle.

(S.) A magyar országgyűlés ideiglenes helyiségre nézve megtörtént a megállapodás. Az e végett kinevezett bizottsmány Ybl pesti építész tervét fogadta el, mintán azt oda módosította, hogy a kérdéses épület tömör falból készüljön, mikép azt az állandó országház felépülése után más célra is például kiállítások rendezésére lehessen használni. Az épület emeletes lesz, s ezen kívül egy földalatti osztályt is foglaland magában. A tanácskozó terem berendezése az angol parlament mintájára van tervezve; minden képviselő számára egy asztalka és egy támlás szék készült. Más osztályokról, ugyint bizottsmányi és elnöki szobákról, s étteremről is gondoskodva lesz. Az egész épület october végéig elkészült s 150—160,000 forintba fog kerülni. A tervek azonnal felküldettek a m. udvari kancelláriához. Pestváros gazdasági bizottsánya is belegyezt, hogy a redout-terem egyelőre, míg az ideiglenes országház elkészült, az alsóház ülési számára használtassék, azon feltétellel, hogy a terem kárt ne szenvedjen, s semmi olyast ne helyezzenek el, mi szügelést kíván.

A magyar országgyűlés mielőbbi összehívásának e szerint — a mi a helyiséget illeti — mi sem áll útjában.

Hírlik, hogy Somsich Pál legközelebb magyar alkanczellárrá fogna kinevezettni.

Ennyi az mind össze a mit hazai közügyeink terén ezúttal összehűgészhettünk.

A politikai érdekelttség pillanatára a dunai fejedelemségek felé fordul. A Bukarestben kitört forradalom indokaira nézve (lásd alább eredeti leveleinket) különbözök a vélemények, azonban minden oda mutat, hogy a dobánymonopolium nem volt a zendülés igazi oka, hanem csak ürügyül használtatott fel, s az egészet elégedetlen bojárok messze-ágazó összeesküvése előzte meg, s ezzel az egy kísérlettel alig lesz elfojtva, sőt valószínű, hogy nem sokára Boszniában, Bolgárországhban és Szerbiában is viszhangozni fog. Kiténik továbbá, hogy Porosz- és Oroszország keze titkon közreműködött, az első tán a schleswig-holsteini ügyben akarván diversiot eszközölni; utóbbi pedig meglehet, hogy éppen magát a keleti kérdést igyekezvén előtérbe tolni.

TÁRCA.

CSÁKI KLÁRA.

Irta: K. Papp Miklós.

I.

A régi jóbarátunk.

A függetlenségi harc utolsó jelenetei folytak. A szerencse kereké alá fordult, s a hosszú éveken át kitűnő sikerrel folytatott harc elveszté eddigi jellemét. Rákóczy, ki hadjárataival egész Európá bálulata s figyelmét vitte ki, kénytelen volt támadó állásból védő helyzetbe tenni magát.

Az ellen tulnyomó erejével mindig dicsőséggel küzdött meg; midőn azonban az elemek is harcra keltek ellene, megtört erélye. Az 1709-iki tél egyike volt a legkeményebbeknek nem csak hazánk, hanem általában egész Európában. A seregnek nem lehetett kellőleg ruházattal ellátni, s ezért sokan a sanyaru idő áldozatán estek. Hosszu hetekig a szabad ég alatt háltak, fagy volt az ágy, hó a takaró, nappal fázósztó csaták, a sereg egyre csak fogyott, segélyre nem lehetett egyhamar számítani.

Az ellen hatalmába ejtette már a bányaváro-

Különb a bukaresti kormányának értesítve kellett lennie a dolog felől, mert a legerélyesebb intézkedéseket tette, a katonaságot egyrészben consignálta a laktanyákban, más részét elhelyezte a város kapui előtt. Az ágyuk már 48 órával a kitűrés előtt befogva, és karác-töltéssel ellátva állottak. Különb a harc az új térre és a városház előtti utcákra szorított, hol a felkelők eltorlaszolták magokat. A halottak száma — kik mindkét részen estek — aránylag csekély. Nem igen látszik kétséget szenvedni, hogy a zavargást a szabadelvű bojár-párt készítette elő.

A porosz és bajor miniszterelnököknek Salzburchban történt találkozásáról különféle hírek keringenek. Némelyek szerint arról lett volna szó, hogy az Austria és Poroszország közt kitűrtetű harcban a középállamok „fegyveres semlegesség” alajára álljanak; mások azt állítják, hogy csak is a német vámszövetség és Olaszország közt köntendő kereskedelmi szövetségről beszélgetett a megemlített két államférfi. Az öreg „Presse” erre vonatkozólag következő tudósításokat kapott:

„Bismark ur azon nyilatkozattal kezdé meg a beszélgetést, hogy az Austria és Poroszország közt harcz erős meggyőződése szerint nagyon valószínű s közvetlenül bekövetkezendő, s így a középállamok érdeke megkívánja, hogy már most állást foglaljanak ez eshetőségekkel szemben. Felfogása szerint egy Poroszország és Austria közt párvialdalról van szó, aránylag ezáltal kevés más érdek lesz érintve, ha a többi Németország e harcznak nézője maradand. És ezt teljes megnyugvással teheti, mert Poroszország soha sem gondolt s ma sem gondol arra, hogy hatalomkörét a Majnán túlra terjeszsze. Az elhatározás perce nem fog magára sokáig várni. Austria nincs felkészülve s nem bírja ama eszközöket, melyekkel azt tehetné. Egyetlen tasztítás, egy főcsata — és Poroszország azon állásba jut, miszerint a feltételeket dictálhatja. Erre Pfordten azon ellenvetést tévé, hogy ő a semlegesség tiszteletben tartását nem látja mindenesetre biztosítva; például Poroszország indíthatva érezhetné magát arra, hogy valamely nagyobb ütközet szász területen vívassék. Bismark azt felelé, hogy a harc bizonyos helyre szorítása és pediglen egy Sileziából intézendő csapás által, már el van batározva és lehetséges, nem csak az ő laicus nézetei szerint, hanem a már e tárgyban bekért s érett megfontolás után a legilletékesebb katonai tekintélyek által adott véleménynél fogva is. A középállamoknak a fegyveres semlegesség kikiáltása által egy eszköz leendő kezükben a harc helyhez kötöttségét tartantani. Bajorországnak különösen meg kellend gondolnia, hogy ő Austria délnémet harcban elfoglalt állásának természetesen örökösse.” Pfordten nem válaszolhatott erre kormánya nevében s Bismark további sürgetéseire nézve, hogy legalább egyéni nézetét szeretné ismerni — csak annyit viszonzott, hogy majd midőn a porosz miniszterelnök Gasteinból Baden Badenbe utazad s így Münchenbe is érintendi, tudomására fogja juttatni a bajor kormány elhatározását.

Maga a „Nordd. Allg. Ztg.” is azt írja aug.

sokat), onnét Árva és Liptó megyéket szállotta meg, míg Rákóczynak télenül kelle vesztegelnie Munkácsra, mert csekély táborával nem mozdulhatt seborá; addig Eszterházy Antal Alsó-Magyarországon Müködött Heisler német tábornok ellen, ki tulnyomó pihent hadával kényszeríté a magyar táborát a Duna vonalát feladni, s átkelni a folyamra.

Ekkor következett aztán legrettenetesebb csapás.

Törökország- s Moldovában a pestis dühöngött, honnét a ragály átharapódzott hazánkba is, s mint a feltarthatlan ár, támadta meg Rákóczy táborát, — tehát egy egészen új ellen kezdte pusztítani a megmaradt hősöket, mely ellen nem volt oltalom semmi, semmi....

Heislernek végre sikerültvén egész Alsó-Magyarországot hatalmába keríteni, visszament a Dunán, és két hadtestre osztván seregét, az egyikkel az Ipoly völgybe szállt, mely Nógrádmegyét basítja át, s Verebéllyel a Nyitra folyócska mellett egy csapatot táborozott, hogy nyugtalanítsa Érsekújvárt, melyben Rákóczy tartott helyőrséget. A második hadtesttel Vadkert és Szécsény felé nyomult, honnét csakhamar összeköttetésbe hozta magát a Szepeességhben levő német csapatokkal.

Rákóczynak legerősebb vára e környéken Lőcse levén. Ez időben fontos szerepet vitt a

18-áról, hogy nem valósul meg azon hír, melyszerint a gasteini tárgyalásokon a schleswig-holsteini kérdés véglegesen elintéztetett volna. Az egyezkedések csupán a condominium továbbtársa- és szabályozására vonatkoznak. A végleges eldöntés további tárgyalásoktól függ.

A várakozás.

(S.) Sokkal fontosabbnak tartjuk a „Debatte” „Egy félreértés” című cikkét, melyet közlelbbi lapunk ismertetett, semhogy feleslegesnek tarthatnók arra még egyszer visszatérni.

A „Debatte” nem csak tájékozni, hanem egyszersmind megnyugtanni is akart.

Valóban van is a nevezett cikkben, a mi örvendetes tudomásul szolgálhatott, és egyelőre megnyugtathatott.

Ilyennek tartjuk a fenebbi nyilatkozatból kitűnő azon körülményt, mikép a kiegyenlítés műve csakugyan komoly akarattal munkába van véve, és hogy e kiegyenlítést csupán úgy hiszik elérhetőnek, ha a magyar kérdést annak egyik részletével, az erdélyi ügyekkel együtt és egyszerre veszik tárgyalás alá és vezetik a megoldás óhajtott révél.

Legelső előtérben minden esetre a Felsőg fejedelmi akarata áll, mely ünnepelesen ki nyilatkozatott legfelsőbb akarattal szemben — reméljük, sőt teljesen meg vagyunk győződve, — el fognak nemulni mindazon különködések, rugók és emelyük, miket a lelépett kormány mozgásba tett, s a melyekkel ugyanazon legfelsőbb intenciókkal meg nem egyeztetetett bonyodalmakat előidézte.

Ha az új kormány ezen akadályok elhárítására használta a különben hasonló körülmények közt szerfelett drága két hónapi időt, ugy ezt nem lehet vesztéségnek nevezni.

A megegyengetett uton a süker kivívása annál rövidebb idő alatt fog eszközöltet-hetni, s a mit réven elvesztettünk, azt a vámon meg visszanyerhetjük.

A „Debatte” jól van értesülve; hihe-tünk szavának. Annál jobban esik tehát illetékes helyről hallanunk, hogy irányadó körökben csakugyan átlátták, hogy „az oportunitás uralma”, — s „a jogeljárás elmé-let”, — nehezen vétkezett, nem csak Magyarországon, hanem a Lajthán tül tartományok ellen is, aláásván a birodalom belerejét, s kockára tévén annak külbiztonságát.

Jól esik hallanunk, hogy a kormány czélzatai csakugyan az oportunitási politika és jogeljárás elmélet által felüggesztett magyar alkotmány visszahelyezésére, s az ország területi épségének helyreállítására vannak irányozva.

Ily helyes irányban terelt belátással aztán könnyű leendő átlátni azt is, hová helyezte a nevezett oportunitási politika és jogeljárás elmélet az archimedesi pontot,

magyarsági hadjáratban. Az ellen igen jól ismerte Löcse fontosságát, mert minden erejét arra használta fel, hogy hatalmába kerithesse. Az ostrommal Lefelholtz tábornok bizatott meg, kit egy pár sikertelen ostrom azon határozott gondolatra vezetett: hogy sokkal könnyebb lesz Löcset is arannyal, mint puskaporral bevenni.

A vár védelmét ingatag jellemű ember, Andrassy István vezérőrnagy, vezette, ki mellett még Czelder Orbán müködött, vice várnagyi minéműségében.

Lefelholtz tábornok először alárendelt embereken kezdte meg az arannyali vesztegetés munkáját, és nem eredménytelenül; mert a löporiorony felügylőjét sikerült reávennie, hogy a legközelebbi támadás alkalmával röpitse légbe ²⁾.

A támadás megtörtént, azonban a terv rosszul sikerült, mert ámbár a löporos-bástya légbe repült, de ez nem okozott az őrségnek tetemes kárt, mintán a készlet legnagyobb része az ostrom ideje alatt máshol tartatott, a támadást pedig keményen visszaverték.

A valott kudarc büszültté tette Lefelholtzat, más tervről kellett tehát gondolkodnia.

Hamar készen volt vele.

A mit sem löpor, sem arannyal nem lehet megszerezni, meg fogja nyerni azt az, ki legközelebb áll a parancsnok szívéhez, egy szép aszszony csábító szavaival s könyűivel. Annak nem olyan könnyű ellentállani, hamarabb meg fogja

a honnan az egész magyar alkotmányt sarkából kiemelhetni vélte.

Könnnyű leendő átlátni, hol igyekezett részt nyitni az oportunitási politika és jogeljárás elmélet a magyar alkotmány ezredéves bástyáján.

Ezt az archimedesi pontot kell mindenek előtt ugy elenyésztetni, hogy arra soha többé rá ne állhasson sem az absolutismus, sem semminemű festett alkotmányosság. Arra a a résre vezető utat szükség ugy eltorlaszolni, hogy annak megnyitását az ármány többé még csak meg se kísérelhesse.

Ezen intézkedések nélkül hasztalan hiszi a vár népe, hogy a magyar alkotmány ősi erődét biztosította, s elérte azt a czélt, melyet magának kitűzött; mert egyetlen fenmaradt rés sokszor elégséges az egész erősség bevétele.

Ugy látszik azonban, hogy kormányférfiaink csakugyan rájöttek a dolog nyitjára, s felfedezték az ellenfél által lerakott aknákat.

1861-ben főleg azért hiúsult meg a kiegyezkedés, mert nem valának hajlandók az erdélyrezi ügyek solidaritását a magyar kérdéssel elismerni, s mig a Bach-féle absolutismus megszűntével a Királyhágon tul az alkotmányos kormányzás visszaállítását megindították, Királyhágon innen még minden az absolutismus nyűgei közt tespedett.

Innen volt aztán, hogy mig az ország területi épségének mellözésével az egyik rész ügyének rendezése előbbre tolatott, a másiké pedig a későbbi megoldás hosszú kötelére lön utasítva, azok egymással többé nem találkozhattak.

De találkoztak, sőt folyton együtt voltak, nemcsak a testvéri vonzalom változhatlan érzelmében, hanem egyértelmű cselekvés mezején is. Együtt, közösen védtek, óvták, a törvényt, s hazánk közös alkotmányát.

A kormány őszinte jó akarátára hagy következtetnünk, midőn az 1861-ki téves eljárás rossz következményeit felismerve, az akkorinál helyesebb utat látszik követni akarni.

Nem azért hivattak fel az erdélyi urak — ugymond a „Debatte”, hogy egyszerűen tudassák velők a határozatot. Az erdélyi ügyeket — mond tovább — csak a magyar kérdéssel együtt lehet tárgyalni.

Sőt arról is biztosít a „Debatte” hogy a jogfolytonosságot kormánykörökben a maga egyedül elfogadható törvényes értelmében fogják alkalmazni, s hogy az ország integritásának helyreállításához, s a magyar országgyűlés törvényes kiegészítéséhez biztos reményünk lehet.

Azok után miket a „Debatte” Bartal ur kinevezése alkalmából elmondott, midőn ugy mutatta fel ezt, mint a hazai közvéleménynek a kormányynali egyetértését — nem is vártunk más nyilatkozatot.

emészteni Löcse várát az a tűz, mely e szép asszony szeméből sütt, mint a melyet az ellen löporos aknáai okoznak.

Lefelholtz praktikus ember volt. Tudta, hogy van a várban Andrassynak egy kedvese, a kit ő a bálványozásig imád, a ki képes ez embert reávenni mindenre, egy szaváért oda adja mindenét, életét, elárulja érette hazáját is.

E terve kivételére saját nejét használta fel, ki Tökölly titkára, Absolon özvegye volt. E két nő régibb időtől fogva ismerte egymást, s ez ismeretséget most könnyű volt megújítani. Lefelholtz kémei titkos találkozásra kérték fel Andrassy szép kedvesét barátnéjával, ki néhány sorban régi barátságukra hivatkozva, megújítani kéré azt, ha mindjárt titokban is. Férjeik lehetnek mint ellenségek egymással szemben, de az ő szíveiket nincsen semmi ok a mi elvonja egymástól, nekik né legyen köztük a véres játékhöz, mely ha egykor el fog mulni, szabadon, félelem nélkül folytathatják barátságukat tovább.

A könnymű leány nem tudott tagadó választ adni, ugy gondolkodott: hogy ennek az asszonynak végre is igaza van, micsoda rossz lehet abban, ha ő titokban egy régi barátnéjával találkozik, a ki minden bizonynyal szereti őt, a ki még e válságos perczben is megemlékezik róla. Elhatározta, hogy el fog menni.

A kitűzött időben várta már Lefelholtzné, és nem hiába, mert a leány csakugyan felkereste.

^{*)} Mutatvány a szerzőnek hason című történeti regényéből.

²⁾ Lásd Rákóczy emlékiratait 178. lapon.

Hanem, ha oda utal a „Debatte“, hogy a magyar országgyűlés mindaddig össze nem hívathatik, míg az értekezletre felhívott erdélyi kapacitások ki nem hallgattatnak, s a szükséges megállapodás velük együtt létre nem jön. Ha rámutat azon körülményre, hogy a mit Schmerling urék négy éven át össze-visszakusztáltak, azt egy-két óra alatt ki nem bonyolíthatni, — engedje meg emléntünk azt is, hogy a jelzett halasztás — nem fog kelleténél hosszabbra nyulni.

A kiegyezkedést meghíusító, célszerűtlen, sőt határozottan téves irányú intézkedések következményeire nézve a sokat emlegetett 1861-diki korszakra hivatkoztak; ugyanazon elvből meríthetnénk meggyőző példát az idő drágaságára, az idővesztés és nyereség következményeire is.

Való igaz, hogy minden perc egy-egy újabb nyereséget szerezhet; de épp úgy félő, hogy — ha a halogatás szerfelett hosszúra terjedne — a már kivívott eredménynek is egy-egy nehezen visszahozható részlete lehet veszendőbe.

Mi ugyan meg vagyunk győződve, hogy Királyhágón tuli testvéreink, nem veendik rossz néven, hogy miattunk késik az országgyűlés összehívása, hisz a viszontlátás öröme ily hosszú különlet után ismét el fogják feledtetni a pár napi késedelem keserűségét; — de ha az igen soká tartó késedelem miatt az egyetemes magyar ügy találna szenvedni, az nem volna örvendetes sem mi reánk, sem ő reájok nézve.

Lapszemle.

A bécsi lapok legnagyobb része nem szűnik meg azon budgetbizottság ellen szólni — vagy jobban mondva, arra féltékeny szemmel nézni — melynek leendő összehívását küzelebről a „Wien. Abendpost“ félhivatalosan jelenté. Tulajdonképp komoly okot egyik sem tud felhozni ellene, csak abbéli reményeket fejezik ki, hogy ez a bizottság nem fogja bevágni az útját a budget alkotmányos tárgyalásának.

E tárgyban a „P. Napló“ ekként nyilatkozik: „Következetlenség is volna a kormány törekvését hibáztatni, ha ezen törekvés világosan nem alkotmány-ellenes, a mit pedig csak a gyanúsítás mondhat rá.

A reichsrath küzelebbi ülészsaka alig állott egyébből, mint oly budgettárgyalásból, minőre alig van példa a parlamentek történetében. A reichsrath képviselői, s az ellenzéki lapok egész serege minduntalan arról panaszkodtak, hogy a kormány nem úgy készít el a budgetet, a mint egy törvényhozó testület elé szokták terjeszteni. Nem kézzelfoghatóan kitűnt-e, hogy az a szerep-csere, hogy a reichsrath pénzügyi bizottságának kellett abban a munkában fáradozni, a mi tulajdonképp a budgetkészítő kormány feladata lett volna — és a reichsrath teljes nyílt ülésében folyt azon dolgok nagyobb része, melyeket rendszeren a bizottsági ülésekben szoktak elvégezni — és valóban Giskra ur magasztalt beszéde — a hadi budget tárgyában — nagy részletességénél fogva inkább bizottság elé való előterjesztés is volt.

A kormány most maga akar egy előterjesztendő budgetet készíteni, mely felett a törvényhozásnak ne kelljen nyolcz hónapig vitáznia.

Aztán hogyan kívánhatják a bécsi lapok, hogy a reichsrath újra egybehívassék — vagy hogy fel se oszlottot legyen — s ismét elől kezdje a budget-revideálást, miután már annyiszor végigvizsgálta? A reichsrath csak az egyensúly helyreállítását tűzé ki célul, s a levonásokat csak azon szempontból eszközölje. De nem lehet e a finansziúgynek ugyszól-

ván technikai részében tovább menni, s nem egy előlegesen felvett levonási összeg szempontjából, hanem a bevételek és kiadások természetét szerint eszközölni nem csak az egyensúly helyreállítását, hanem a létező nagy adóterhek könnyebbitését is, ha nem éppen a jelenre, legalább jövőre?

Különös némely bécsi lapok aggodalma. Most, midőn a terhek könnyítése forog fenn — mit éppen maguk sürgettek eddig — most attól kezdenek tartani, hogy majd az állam eroste csökken az által.

Igy a régi „Presse“ elrémülve szól azon lehetőségéről, hogy a mostani ministerium pénzügyi decentralisatióra törekszik. Már előre azzal rémíti az állam hitelezőit, hogy ha sikerülne Magyarország csak az egyenes adókból való autonómia-ját megadni, a finanszia szervezete felbomlanék, s a hitelezők részére a kamatok nem lennének pontosan fizethetők. Ezért már eleve óvást tesz a quota-rendszer ellen.

A dolgot fessegetni nyilván időelőtti, s beillik gyanúsító rémitésnek. A magát szabadelműnek valló lap nyilván ellenmondásba jön elveivel, mert más szókkal ezt hirdeti: nem lehet bizni abban, hogy valamely nép megfizesse azt az adót, melyet törvényes parlamentje elvállalt, hanem fenn kell tartani e részben az oetroyálás útján, nem országgyűlésen kivett, nem az országgyűlés által ellenőrzött, s nem az ország organumai által kivett adókat. Már csak nem teszi fel a „Presse“ a legalitást oly mindenekefelett becsülő magyar népről, hogy kevesebb készséggel fog fizetni a magyar adószedőnek, mint annak, a kit idegennek tekint — akár abszolút kormányának, akár egy nem hazai alkotmányos hatóságának engedelmesséjé az.

Felhozza példaként a „Presse“ a 48-ki állapotot az adószedés nehézségeire nézve, nem gondolván meg, hogy akkor is éppen az volt a főbb, hogy a ki fizetett, s a ki az adót megszavazta és behajtotta, egymástól e részben idegen volt, s éppen az adózás volt legnagyobb sebe a korábbi magyar alkotmányok és közéletnek.

A bécsi lapok egy része még maig sem ismer eléggé arra, hogy elhiggye, hogy a magyar törvényes országgyűlésnek jóval nagyobb tekintélye lenne Magyarországon, mint a reichsrathnak a Lajthán tul, s a magyar korona nagyobb varázserőjű hatalom, mint bármely erős oetroyáló absolutismus.

Ugyanily felfogással nyilatkozik a budgetbizottságról a „Vaterland“, mondván, miszerint annak célja az állambázartás tartós rendjének helyreállítása, a rendszeres kiadásoknak az adófizető tulterhelése nélkül lehető bevételek magasságára visszavitele. Az állam budgete szorosan összefügg az igazgatási szervezettel; a budget reformja ennél fogva mindenekefelett az igazgatási reformját feltételezi, s ezért a budgetbizottságnak is első feladata azon változtatásokat tárgyalni, melyek az igazgatás és hadtűgy fenálló intézményeiben tencdők. Az állambatalom mindenhatósága volt az abszolút állam célja. Ezen irány folytán az állami tevékenység mindig jobban eltért a nép valódi szükségleteitől; miután ezáltal a régi kiadásokhoz mindig újakat toldottak, az azelőtt szükséges, de később fölöslegessé vált kiadások mellőzését pedig nem vevék komolyan szemügyre; előidézők a deficitet s a pénzügyigazgatásba bevívők a rossz gazdálkodás s gondatlanság szellemét. A deficit ezen korszakát csak az egész igazgatási szervezet gyökeres reformja által lehet bezárni. Ezen reform tehát a budgetbizottságnak tulajdonképp s valódi feladata; ha ezt teljesíti, magától elesik a deficit. A komolyság, melylyel a kormány munkához fog, biztosítja a sikert; de kezeskedik azért egyszersmind azon körülmény is, hogy a bizottmányban nem csak az érdekelt hivatalnokok lesznek képviselve, hanem oly férfiak is, kik menten minden burocratiail elöitő-

lettől, az állam szűkségeit s a nép óhajait elfoglatlanul méltányolni tudandják.

A „Debatte“ a „Presse“-nek magyarázatára, mintha a kormány azon intézkedése, minél fogva nem hivatalos állású személyek is az ügy minél alaposb, egyoldaluságoktól ment kezelése végett meg-hivandók, közvetett vágás volna a birod. tanács ellen, ezt válaszolja, miszerint a „Pr.“ nagyon messze keresgél. Az eddigi igazgatás mellett nem szűkség a szemrehányást másra átvinni. Aztán így szól: „A jelen kormányának igen sok pénz kell s igen kevés pénze van. Szintugy ismerve van, hogy a jelen igazgatási készülék szerfölött complicált, s már ennél fogva föltöte költséges, mert föltöte nagy idő, erő s anyagköltséggel dolgozik. Immár nem volna gondolható, hogy a kormány több milliót megtakaríthatni hisz, ha a gépezet bel-zerkezete s menete egyszerűsítotték s az tizleti szűkségeket megszoríttatnak? Nem lenne-e tehát gondolható, hogy a kormány, vonatkozva a gép szerkezete és járásában lelt hibák felfedezésére, a hivatalos körön kívül álló szemlélőnek elfoglatlan nézésében több élességet gyanít, mint az ügyleti routine által elhomályosult s elszoktatott szemben? De támad-e azután az utalás egy alapos, az egyoldaluságtól ment tárgyalás szükségességére azon nézetből, hogy erre vagy amarra csapás ejtessék? De van-e akkor dolga egyáltalában a kibírdetett rendszabálynak? Vajjon nem inkább adminisztratív rendszabály-e az a szó legszigorubb értelmében, mely sem a multba visszanyulni, sem a jövőnek p-ajudicálni nem akar, mely inkább gyakorlati téren egyedül azt keresi, a mi legközelebb a legfontosabb: minden fölösleges krajczár meggazdálkodása? Az új kormány föltöte egy saját ságos baljóslatu csillag lászik borongani; ha magas politikát üz, intézkedéseiben csak adminisztratív-rendszabályokat látnak, s ha adminisztratív-téren valamely fontos rendelkezést tesz, mőgötte magos politikát vadásznak.“

Az „Ost. D. Post“ írja:

„Van egy neme a zálogosdi játékoknak, a midőn bizonyos igen gyakran előforduló szót nem szabad kimondani, s a kinek mégis kieszkusz a száján, azonnal zálogot ad. Ugy látszik, hogy a mostani ministerek ily kedélyes játéka vannak elmerülve, s azért kerülők, a megzalogoltatás büntetése alatt, ezen szerény szónak a „Reichsrath“-nak kimondását.“

„E szó „Reichsrath“ sem a ministeri körlevelekben, sem a „Wiener Abendpost“ legutóbbi közleményében (melynek tartalmát lapunk is hozá) elő nem fordul.“

„A legújabbban szervezett bizottmány, már összejevetele előtt a „közbizalmatlanság“-gal kénytelen küzdeni. Már sok ily bizottmány történetét ismerjük a korábbi időkben. Mindenike sok jótakart, és semmit sem valósíthatott. Nem volt ez egyéb, mint „Schätzbaresmaterialerzeugungsinstitut.“

„Az enquete-bizottmányok rendszere oly népszerűtlen és hasznos, hogy nem lehet rossz néven venni, ha a kormány a budget-leszállítás kérdésében ezen eszközöz folyamodik. Ha a kormány e bizottmányt csak azért állítja fel, hogy tanácsát meghallgassa és megvizsgálta általa, minő tételekben lehetők még a leszállítások, akkor a bizottmány ellen legkisebb kifogásunk sem lehet.“

„Azonban, ha e „bizottmány“ valami több volna, mint pusztán a szakértők tanácskozási gyűlése, akkor a hivatalnoki kar tagjain kívül, más nem hivatalbeli egyéniségek meghívását nem helyesíthetjük. A dolog igen emlékeztet a „bizalmi férfiak“ gyűléskedéseinek korszakára, s ma a (febr.) alkotmány hí barátai ily bizottmányban részt nem vehetnek. A „budget-bizottmány“ nem szabad a közvélemény organumának tartani; a birodalom közvéleményét törvényesen csak a Reichsrathban együtt ülő követelek képviselik. A kormánytól kinevezett bi-

jutalmakra számíthat, — de mit jutalom, hát nem elég jutalom lesz az számára, ha békén, csöndesen megvonhatja magát, elvonulhat a harezi zajtól, s együtt lehet veled örökre. Éa tudom, hogy téged szeret, minden áldozatra kész érte, — de hisz nem is áldozatot kíván férjem, csak enmag, s irántadi kötelességet teljesítes. Miért áldozná fel esztelenül egy elveszett ügy mellett harczosait, önmagát, egész jövőjét? Ha férjem szólítaná fel, talán bliskén visszautasítaná azt, de neked hinni fog, te meg tudnád őt győződteni férjem jó akaratáról, ki bizonyosan paizsfogója lenne a szükség idejében.“

„Ha csupán tőle függne Löcse sorsa, egy biztosítani tudnánk talán a sikerrel, de te ugy látszik feleded Orbánt, ki mintegy ellenőrje Istvánnak, kinek tudta nélkül mit sem tehet, — és ha a fejedelem megtudná az alkudozást idő nap előtt, el volna veszte menthetetlenül. Rákóczyt bálványozza minden katonája, az őrség mintba újja születne, ha csak nevét is hallja, — legelőször pedig őket kellene megnyerni.“

„A módokat hagyjuk el, bizzuk azokat annak idejébe a férfakra, most csak arról van szó, hogy Andrásyt megbarátkoztasd az alkudozással, mely azt hiszem, hogy Orbán tudta nélkül is megtörténhetnék, csak akarat kell hozzá.“

„Mindent elkövetek, rajtam semmi sem fog elmúlni.“

„Igy, ily, édes Klárám! — most már siess visszatérni, ne hogy hosszas kimaradásod gyanút

zottmányi tagok nem igényelhetik, hogy mint „bizalmi férfiak“ a népképviselők jogkörét bírassák. Ezen esetben elvárja az „Ost-Deutsche Post“, hogy polgártársai bírandnak annyi politikai érettséggel, hogy ha meghivatának is, nem foglalanduk helyet ily bizottmányban.“

„Van aláírt és biztosított alkotmányunk, és nincs szűkségünk az 1859-iki bizalmi férfiak“ rendszerére. A Reichsrath a nép és az uralkodó közötti organum: a mi e kettő közbe fűrná magát, jogilag és erkölcsileg rossz.“

Végül felszólítja az „Ost. D. Post“ a félhivatalos lapot, hogy ha már első közleményét oly művészi variációkkal tudta felékesíteni, legközelebb, e bizottmány államjogi természetéről is felvilágosítást hozand. Az a kérdés: e-ak enquete-bizottmány ezen új organum? vagy valami több is annál? Érdekes volna erre igent vagy nemet hallani, ha mindjárt a „Reichsrath“ szó kimondása által a kedélyes játszókat megzalogolnák is. Ha pedig e bizottmány államjogi természetének kérdése szintén a szigoruan megőrzendő „hivatalbeli titkok“ sorába tartozik, talán majd csak felvilágosítást nyújtandók a bizottmányba meghívó levelek, s a meghívottak tudni fogják, mit tartsanak alkotmányos kötelességüknek.

Kül- és belföldi levelezés.

Naturest, ang. 16.

Más években ezen a nap estéjén a Napoleon évünneperől szoktam írni, ma másként van. Napok óta beszélték, hogy forradalom előestéjén vagyunk, a katonaság több nap óta összpontosítva várta a történeendőket. A fejedelem bucsu proclamatioja titkos kezek által gúnyos parodiává változtatva kerengett a lakosok között, ezenkívül több szenvedélyes kiáltvány terjesztett szét. Ha reggel azon hírrel lepelt meg tanítónk, hogy a forradalom kitört, a nép a piacon a katonasággal üszszecsapott Nem sokára hírrel hozták, hogy a nép a tanácsházat — szfátu — megrohanta, az öröket szétverte, a tanácsbelieket megverte és a tanácsházat egészen feladta. Az irományokat a Dimboviczába szórta, a husvágó székeket szétrombolta. Egész délig folyvást.

Hozták a hírt, hogy a verekezés még mindig tart, ekkor hoztak egy véres embert ablakom előtt bérkoszában. Az összelütközés színtere a tanácsház környéke, a kurtea veke nagypiac, salár-utca, misu- és Lipce-utczák. Ágyuzást 10 órakor, délután 2—3 közt hallottunk. Hogy hány ember esett el ma Bukurestben, ezt hírből se tudhatom, egyik többet, másik kevesebbet mond; de tény, hogy mind a katonaságból, mind a népből sokan estek el és még többen sebesültek meg. A nép revolvereikkel, fejszéikkel és fadorongokkal volt fegyverkezve. A katonaság győzött, az elfogottakat a Mahimeson laktanyába kísérték. Rosetti, Bretiano és Guleszko, mint a lib. párt főnökei, még tegnap éjen befogattak. A népnek — mint mondják — látszott, hogy nem volt vezetője, mert minden kitzűzött czél elérése nélkül dulakodott ide s tova. Éppen most jöve egy barátom azon környékről és állítja, hogy a népből elesett negyven, a katonaságból három tiszt, hét közember, de sebesült igen sok van. Bures, osztrák consulsági hivatalnok is, mellébe könnyű dzsida-szurást kapott, mert a katonaság senkit se kimélt, kit az utcákon talált. A városbázáról az órát is leverte a nép. Beszélő barátom szentannja volt egy dohány-kereskedő elfogatásának. Egy ublán százados és hat legény a gyalogmenő kereskedő után vágatván, egy katona hajánál fogva elcsípte s nyargalni kezdett vele, de az ember a loval versenyt nem futhatván, a ló alá esett, a ló behasította fejét, a kereskedőt a dzsida tompa végével a földön eldöngözték, elhurcolták. A salár-utca szegletén egyik lovas tiszt figyelmeztette társát, hogy ott az a czivil reá akart löni. A tiszt megeözi a polgárt, revolverével elejti, megkeresik a hulla zsebeit, de

ébredszsen valakiben. Holnap tudass az eredményről, részünkről délután az ostrom megszűnik, emberünk, ki idáig vezetett a szokott helyt fogja várni leveled, bátran reá bízhatod, hiebb az ebnél, férjem mentette meg életét egy alkalommal a golyótól.“

„Minden ugy lesz, a mint akard.“

„Siker esetében férjem titkosan fel fogja szólítani

Andrásyt, mivel talán sikerülni fog találkoznia is.“

E pillanatban a felváltott örök jelszavai hang-

zottak szét a várfokon.

„Siess Klára, az idő halad, pedig most drá-

gább, mint valaha. A boldog viszontlátásig!“

A két nő megölelte egymást, s a következő perczben már messze járt Klára, kinek sikerülvén a titkos jelszót megtudnia, mit csupán a kitzűdött kémek tudhattak, könnyen bejuthatott a kapukon, az örök pedig nem sokat tördeltk arval, hogy azt a titkos jelszót férfi mondja-e ki vagy nő?

A várnagy bizonyosan egy ügyes asszonyra akadt, ki néhány aranyért kockára tette életét, s beállott kénnek.

Czelder Orbán gyanu nélkül töltötte el az éjt, nem is sejtve, hogy Löcse el van már árulva egy leány által, a kit neki százszor és ezerszer hatalmában állana eltiporni, — egy leány által, ki talán maga sem tudta, mit tett, midőn azt igérete, hogy reá veszi kedvesét az alkudozásra.

És ha tudta volna? Vajlon lett volna-e benne annyi erő előbbre tenni hazáját szerelménél. . . . Vajlon nem lett volna-e akkor is győnge? . . .

(Folytatjuk.)

még tollkést se találtak nála. Sok egyes esetet beszélt még, melyeket talán jövő levelemben közölhetek.

Augustus 16 kán reggel. Az új legnagyobb esendben telt el, csak három ágyulós volt 11—12 között; de a katonaság ma is talpon van, mindenfelé dob- és trómbázó hallszik. A mi lakásunk fölé esik a csata utcáktól. A Passage romanban, melyhez közel vagyunk, tegnap gyorsan elnyomta a katonaság a felkelőket. A felkelés nem volt általános, mert ezen esetben Bukurest lakossága elnyomta volna a katonaságot. Közélebb talán részletesebben írhatok. Festész kolozsvári Vastag György hazánkba tegnapelőtt nevével s kisdodával Ploestből ideérkezvén, a Concordia szállodában töltötték bezárva a tegnapi napot, ma hozzám jöttek s talán haza is indulhatnak, ha kieresztik, mert a közlekedés akadályozva van, senkit se eresztének ki, mert bírlak, hogy a parasztok Bukurestre akar-nak törni.

r. l.

Ploest, aug. 17.

Itten augusztus 13-kán a dohány monopoliának kell vala életbelépnie, és már 11- és 12-én fegyveres katonaság kíséretében mentek az előjárók a dohány áruló boltokba a dohányt megmérni, elvenni és róla nyugtát adni, de minden dohánykereskedő egyetértve, elbagyta, hogy megmérjék, bepecsételjék, hanem a nyugtát el nem fogadta, és a dohányt ki nem adta, hanem bezárta a boltjába, azt nyilatván, hogy a még ki nem fizetik, ki nem adják. Csakugyan a mai napig egész Moldva és Oláhországban minden dohány-árú bolt zárva van, és dohányt kapni nem lehet. Minden dohány-árú Bukurestbe gyűlékezett, a hol is 15-én reggel 10 órakor a forradalom kiáltott, ugyanis reggel 10 órakor több ezer ember reárohant a tanácsházra, és mindent szerte tört, minden ottan talált irományokat a folyóvizbe dobott, és az épületet is egészen szétrombolta. Onnan egyenesen a Kuza palotájához indultak, azon kiabálással, hogy „le Kuzával!” de midőn a palotához érkeztek a katonaság a felállított ágyúkkal a nép közé lött, minek következtében a nép és katonaság közt egy pár száz ember sebesült és halott van. A csata 3 óráig tartott, a katonaság leverte a népet, és mostanig még mind fogdossa az embereket. Itt Ploesten még minden csendes.

r. l.

Hazai intézetek

Gazdasági-egyesület választmányi gyűlés augusztus 7-dikén báró Huszár Sándor elnöksége alatt. (Folytatása és vége.)

Felolvastatik a Rajka Péter újonnan alakított ekéjének elméleti szempontból teendő bírálatára felkért bizottság jelentése. E szerint; Rajka Péter új ekéjén a következő két lényeges javítást észleltünk:

1-ször Az által, hogy Rajka ur a gerendélynek a vánkoston fekvő részét, az u. n. húzó vonal irányára szerint megörbítette, azt érte el, hogy a húzó erő mindig a dolgozó eke súlypontjára hat; a minek nézetünk szerint a gyakorlatban az kell, hogy legyen a következő, hogy a lapos vas szántás közben, bármely felületen daraszolás és bármely mély szántás történjék vele, soha, se a borozdából kiszökni, se orrolni nem fog, hanem talpának egész hosszával mindig simán meg fogja fektetni a borozda fenekét. El lehetett volna ugyan azt érni a gerendély másnemű emelésével és leeresztésével is, de a R. ur által alkalmazott szerkezetnek az a kiváló előnye van, hogy a gerendély alakja a megemelés, vagy leeresztés helyes mértékét maga szabályozza, és nem teszi ki a földmivelőt annak az alkalmatlanságnak, hogy az adott esetben megkívánt mértékét az emelésnek vagy leeresztésnek éppen nem, vagy csak sok próbálgatás után tudja eltalálni. E megörbítését a gerendélynek tekintjük az új eke leglényegesebb és legelőnyösebb javításának stb.

10) Ezt követve, felolvastatik R. P. ekéjével való próbaszántásra kiküldött bizottság jelentése, a mint következik: Méltóztatván a tisztelt igazgató választmány idei július 12-kén hozott határozata által előírtakat kiküldeni a végett, hogy kolozsvári gépész, Rajka Péter ur saját elvei szerint, az eddigi ekék szerkezetétől, kiválteppen a gerendély minőségére nézve eltérőleg készített és saját gépgyárában kiállított ekéjét próbaszántás útján vizsgálónk meg, s az eredményt a tisztelt igazgató választmány eleibe terjesztesse: e megbízatásunk folytán folyó évi július 27-kén több ügy-érdekeltekkel csatlakozva, Rajka ur ekéjével a próbaszántást itt a kolozsvári határon, az ugynevezett győrfalvi útnál egy ugarlatlan földben, melynek talaja már természeténél fogva is, mint barna agyagos vegyület, nehéz szántásu, de az akkori szárazság miatt még nagyon is meg volt keményedve, megtették a következő eredménnyel:

Rajka ur ekéjével, dacára a földkeménységének, csaknem tetszés szerinti mélységgel, elkezdve a daraszolástól le egész nyoloz hüvelyk mélységig igen szép szántást lehetett eszközölni. Vágása után a barázda oldala függélyes vágásu, a barázda fenéke szépen kivágva és takarítva marad, s a kivágott földet szépen fordítja és aprózza; szóval a jó és szép szántás igényeinek egy megfelelő sima földön, mint eddigéig egy eke sem, mely általunk ismeretes. Különben is az egész eketést

szilárd szerkezetű, a feje különböző darabokból van összeillesztve, a mi romlás esetében a kijavítás nagy mértékben olcsóítja és könnyíti; az eke-beeresztés és felebbvétel, a nagyobbra és kisebbvétel a szántás módosítására oly egyszerűen történnek, mint bármely paraszt ekénél, mi a velebánást könnyíti és idővesztést nem okoz, mert az egész eke szerkezete egyszerű, nem oly complicált, mint a Gubic-eké, e mellett az irt földben is ezen eke szilárd állással szántott, s az eke tartóját nem kirozta, mint kemény földben a közönséges faekék is szokták tenni. Az erőmérő ezen eke dolgozásánál e rendkívül kemény földben 8 hüvelyk széles és 6 hüvelyk mély barázda húzásnál 4—5 mázsát mutatott.

Megjegyezni kívánjuk ezen ekének azon előnyét is, hogy, a mint látszik, ezen ekét a szárazság a föld keménysége által nem egy könnyen fogja kiszorítani a barázdából, a mi a gazdaközönségre nézve szinte nagy nyereség.

Kívánni valónk csupán ezen eke talyigája némely tulajdonára nézve volna az, t. i. hogy a talyiga tengelye valamivel hosszabb legyen, és hogy a talyigakerék és tengelyvéghez közt némi játék maradjon, hogy az igavonó marha félrehúzásával a talyigakerék ne húzódjék oly könnyen ki a barázdából, s ne adjon alkalmat a hibás szántásra.

Véleményünk szerint R. ur ekéje az ez idő szerinti legjobb ekével is versenyt győzelmesen kiállja, s így méltó arra, hogy a gazdaközönség figyelmét nagy mértékben magára vonja. Természetes, hogy R. urnak is érdekében állandó ekéjét lehetőleg olcsó ár által mentől többeknek tenni megszerezhetővé.

Megjegyeztük még azt, hogy ezen ekével, mint különben is kerül-ekével próbaszántást oldalsó földön nem tehetünk.

Kelt Kolozsvárt, 1865-ik évi július 30-án.

A tisztelt igazgató választmányának alázatos szolgálai: Nagy Sándor, Berde Áron, és Papp József s. k.

E jelentést a választmány örömmel vévén, mint-hogy e próbaszántás csak előleges kísérlet volt, minekelölte a jeles szerkezetnek mutatózó ekét a gazda-közönség figyelmébe ajánlaná, a próba szántás ismétlését a gépészeti szakosztályra bizza.

11) A következő két folyamodás vétetik fel:

a) Kovácsi Sándor kéré a választmányt, hogy érettségvizsgát letett fiát Miklóst a főkörmányszékhez a hg Schwarzenberg-féle alapítványra ajánlja.

b) Két évi jogot végzett fiatal Ince Domokos ugyan e tárgyban folyamodik a választmányhoz.

A választmány, mihelyt tudomására esik, hogy az alapítványokra hely van üresedésbe, s a kérelmezők iskolai bizonyítványokat is beadják, ajánlatát felterjeszti.

12) Az állatkiállításra nézve: határozatik, hogy a program kinyomattatván, Kolozsvár, Torda, Doboka, és B.-Szolnokmegyék főispányaihoz köröztesse végett küldessék meg, s még egyszer a hírlapokba tétessek közzé.

Nagy János,
egyl. titkár.

Különfélék.

* Szent István emlékét városunk fényes világítással ünnepelte meg. Az utcákon roppant néptömeg gyönyörködött a fényárban. Másnap nagy-szerű egyházi ünnepély a plebániai templomban, melyet különösen emelt a Cherubini nagyszerű miséje, melyet ez alkalomra egyenesen az egyház számára Groiz Ferdinándné asszony hozott meg. E valódi klasszikus művet minden nehézségei dacára műkedvelőink Stöger Béla karnagy vezénylete alatt meglepő sikerrel adták elő. A solo partitákat Groiz- és Gruz né asszonyok a gyönyörű zeneműbe méltó precízióval énekeltek. Az egyházi ünnepélyt a helybeli blebános Lönhardt Ferencz ur rekeszté be egy szépen körvonalozott alkalmi beszéddel.

* Demjén László helybeli könyvtárosunk-nál alkalmunk volt láthatni a Petőfi Sándor szinymomat arcképeinek néhány próbanyomatát. Kétségen kívül e kép a legszebb minden eddigi kísérletek között. A költő és katona a legserencsésebben egyesítve az előttünk álló alakban, mely Demjén Lászlóné asszony ügyes ecsetje alól került ki. A színezet élénk, de különösen a honvéd-attilán akad meg a néző szeme, mely olyan jól illik Petőfi emelkedett kifejezésű arcához. A képen a költő szabadban áll, baljával kardjára támaszkodva, tekintete a messze elterülő tájra tévedez. Jobbjában iratesomót tart, a szomorú emléktől 1849 fel-irattal. E szépen sikerült kép bolti árát még nem tudjuk, míg a példányok Berlinből mind meg nem érkeznek; annyi azonban bizonyos, hogy aránylag a legjutányosabb lesz minden eddigi arcképei között. Megrendeléseket folyvást elfogad a Demjén László könyvkereskedése.

* Két igen szép egyházi beszédre kérjük fel t. olvasóink figyelmét. Az egyik czíme: A B. Sz. Mária tiszteletének hatásai. Egyházi beszéd, melyet 1865. aug. 15-kén tartott tanári Imecs Fülöp Jákó erdélyi áldor és tanár. A másik: A kath. pap egyházi és polgári tekintetben. Tiller Károlynak 1865. júl. 30. Marosújvárt tartott első miséje alkalmával ugyancsak Imecs F. Jákótól. Mindkettő kapható Demjén László könyvkereskedésében Kolozsvárt. Árok egyenkint 20 kr o. é.

* Mejelent az „Erdészeti lapok“ VIII. füzet. Tartalom: Közgazdasági eszmefüzetek az erdészetről körül. Erdődi Adolftól. Erdei favágók. K. Bedő Alberttől. Adatok a gubics és tölgyfák termeléséről és annak eladásáról. Szabó Adolftól. Az árnyék hatása a növények vegyi alkotásaira. A fa szállítást illető új vasuti árszabály. A fa korhadásáról. A gyalog-fenyő-boroka és haszna. A luczfenyő toboz, mint tűziszter. Egy vadászati kérdés.

* (Necrolog.) Midőn a két haza szent királya emlékét tle, midőn minden családi tűzhely körül az öröm ültette fel tanyáját, éppen akkor foszta meg a halál egy szerény kis családot gyámja, támasztól szamosújvári polgár Moldován Ger-gely nines többé! A mindenkitől tisztelt, s közösen becsült jó atya, férj, testvér s fedhetlen jellemű férfinak f. hó 20-kán reggeli 6 órakor életének 55-dik, boldog házassága 32-dik évében tíz napig tartó súlyos betegsége — gége sorvadásban — a hal-doklók szentségének fölvétele után jobb életre szenderült. Gyászos kimúltat siratják: édes anyja öz-v. Moldován Simonné, született Beczás Julia, a boldogult neje, Czecz Mária, gyermekei Julia Novák Péterné, Anna Czázus Jánosné, Kata és Simon: testvérei Moldován Emanuel, Kata Papp Joachimné Simon és János, ugy a többi közel és távollevő rokonai és testvérei gyermekei Szamosújvárt, aug. 20-dikán 1865.

* Huhai színtársulatával Tordán működik. Mint halljuk a Follinusz társulatától elbocsátott Szathmári ide szerződött.

* Mint Bécsből írják nekünk magán uton, remélhető, hogy a sokat szenvedett Stancics Mihály részére szintén várják a legfelsőbb kegyelmet. Óhajtuk, hogy valószínűen e hír, s a szé-gény világban író visszatérhessen családjához, mely-től balsorsa annyiszor szakítá el.

Nyiltposta. Pataki Ferencz urnak. A fürdő leírását sietve kéri.

**

Politikai hírek.

Francoziacorszag. Páris, aug. 13. A császár néholnap váratik a chalonsi táborba, hol a marengói csatát előtűntető nagy hadgyakorlatok fognak tartatni, melyeknél Abd-el-Kader is jelen leend. A táborba tömegtelen idegen tódul, kiknek száma ma, midőn a nagy tábori mise a császár jelenlétében volt megtartandó, valószínűleg még növekedett. Az érkezők közt igen sok külföldi, névszerint porosz tiszt találkozik. A Napoleon-nap meg-ünneplésére az előkészületek nagy szorgalommal folynak. A tartományokból s külföldről érkezők száma igen nagy, s holnapra s holnaputánra még sok ezer új vendéget várnak. Ma déltáni 1 óráig folytonosan esett, s a nagy katonai ünnepély, mely a Catalani-mezőn a boulognei erdő szomszédságában tartatott, s melynél 300 doboz és 800 zenész közreműködött, teljesen vízzé vált. Ma itt valameny-ni könyomda bezárattott, minek ez alkalommal nem a munkások szünetelése, hanem a mesterek voltak okai, kik e rendszabályhoz folyamodtak, mivel legényeik kedvet mutattak magasabb napidíj követelni. Chalonsból jövő legújabb hírek szerint a császár 10-én est 5 órakor érkezett a táborba, s ott nagy pompával fogadtatott. Bevonulását, fényes tőrskartól körülvéve, lóháton tartotta, oldala mellett Niel tábornok lovagolt. A menet a százas testőrség nyitotta meg és zárta be. A sereg csata-rendben állott. 7 órakor nagy ebéd volt a főhadiszálláson. A táborban még nem tudták bizonyosan, meddig fog a császár ott mulatni; Párisban hire jár, hogy augusztus 15-dikére a fővárosba jön s jelen lesz a Notre-Damei egyházban tartandó báládó isteni tiszteleten.

A „Temps“ heidelbergi levelezője, Seiquerlet, a német munkás egyet központi bizott-mányának nevében felhívást intéz a francia munkásokhoz, melyben őket a szeptember 4-én és 5-én Stuttgartban megtartandó munkás-congressusban való résztvevésre szólítja fel.

Olaszorszag. Milanoból írják folyó hó 11-dikéről: Mióta Olaszország Spanyolország által elismertetett, II. Ferencz kicsiny udvarában, Rómában a legnagyobb levertség uralkodik; a király több főügynöke Nápolyból és Siciliából visszahivatott. Az itteni circusbán, a tegnapi előadás alkal-mával politiai tüntetés volt. Az „Il vero blasone“ című Gherardi della Testa által irt darabban cél-zások fordulnak elő Velenczére, melyeket a karzatok nagy ujongással fogadtak. Átalában véve nagyon várják a parlament mielőbbi összehívását, miután az országnak a kormánnyal sok számolni valója van. Az összes sajtó fel van böszlve a had-ügyminister ellen, több radicalis lap nyílt óvasokat gyűjt körle vele ellen.

Vacca igazságügyi minister elbocsátatásá-ról különféle hírek szárnyalnak, némelyek, főleg a kormány részén álló lapok azt mondják, mikép azért lépett ki a ministeriumból, mert jövőre juri-dicus tanulmányai folytatásának akarja szentelni életét. Ezek szerint művét az új törvénykönyvnek életbeléptetése által befejezettnek tekinti, és tisztársai teljes beleegyezésével határozta el magát ezen lépésre. Azonban a cabinet egyetértéséről szárnyaló hír nem igen érdemel hitelt, oly any-nyira: hogy Vacca kilépése inkább a ministerium-ban uralkodó egyenletlenség következményének tekinthető.

Róma, aug. 13. A pápai hadsereg létszámá-nak nagyobbitásáról szóló hír alaposnak bizonyul. Maguk a ministerek is teljesen egy értelemben vannak az ügyet illetőleg, s azzal foglalatzkod-nak, hogy azt részleteiben rendezzék Msgr Mero-déval egyetértőleg. A kérdés leginkább a körül fo-rog, vajlon új ezredeket alkossanak-e, vagy csak a fenállókát egészítsék ki. A csapatok létszámának eme nagyobbitása körülbelül 5000 főre menne.

Németorszag. Mint a „Nürnb. Corr.“-nek Bécsből jelentik, Gasteinban, a condominium tovább tartása iránt következő fölveklben történt kiegye-zés: 1) A condominiumok nem tulajdonítják maguk-nak azon jogot, miszerint a hercegségekben fön-nálló törvényhozást, melynek az 1854. juniusi alkot-mányi statútumok lényeges kiegészítő részét képe-zik, egyoldalul, azaz a hercegségek alkotmányo-san összehívott képviselőtöme közreműködése nél-kül bármiként megváltoztathassák. 2) E szerint a létező törvényhozó-testület jogszínt fűnnáll, s azt tiszteletben kell tartani. 3) A közös kormány azt szabja maga elé legfőbb szinórmértékül, s az or-szágnban lévő közleget arra kötelezi, hogy az or-szágos törvényeket minden előforduló esetben szo-roosan érvényre juttassák. 4) E mellett ezentul az al-kalomszerítés, s személyes belátás szerinti eljárás föltétlenül ki lesz zárva. A hercegségek elkülöni-tett katonai megszállása iránti tervről, mely szerint tudni i. a poroszok kizárólag Schleswiget, s az austriaiak Holsteint tartanak megszállva, — ugy lát-szik — ismét lemondtak, mivel ez egy jelentéssé len-ne a két tartományban a condominiumok közti föl-osztásáért, sőt a Poroszorszag által megszállva tar-tott terület annexiójával is.

A közép-államok valami actióra készülnek. A terv a szász királytól indult ki, Beust szász minis-ter azt Pfordten bajor ministerrel közölte s aztán a két minister közt történt megállapodások Stuttgar-tba küldettek, hol elfogadtattak. Majd meglátjuk, mi lesz ezen új vajadásból.

Lengyelorszag. Berg tábornok egy ideig szelidebben kezdett kormányozni, most azonban is-mét fordulat állt be az orosz kormány lengyelor-szági politikájában. Most azon ezredeket, melyek már Oroszországba visszaparancsoltattak, új parancsot kaptak, hogy maradjanak Lengyelországban; az ostromállapot megszüntetése elnapoltatott, a politikai bünvizsgálatok újra kezdődtek, a börtönök ismét megtelnek foglyokkal, és a politikai magatartás miat-ti beebbevezek ismét napirenden vannak. Alig mu-lik el nap, hogy egyesek el ne huzcoltassanak. Így július végén újra 50 lengyel vitetett ki Oroszország belsejébe, tán éppen Sziberiába. Ez újra föléledt kegyetlenség okán azt állítják, hogy új fölkelést szerveznek, vagy legalább készítenek elő.

A Dunafejedelemségek ügyében jelen-tik, hogy a konstantinápolyi magánhírek szerint a nagyhatalmak nemokára biztosokai fognak küldé-ni Bukurestbe, hogy a nemzetközi conferentia ha-tározatainak, melyeket Kuza herceg figyelem nél-kül hagyott, ott a helyszínen érvényt szerezzenek. Ha egyes bojárak állításának hitelt lehet adni, ugy a Kuza letételéből származható nehézségek köny-nyen elhárítandók lesznek, a mennyiben a porta mi-ként már máskor is tette, egy vagy két kajmaká-mot (helytartót) nevezend ki, kiknek kormányzása az új herceg választásáig tartana. Már neveiket is emlegetik ezen helytartóknak.

Spanyolorszag. A kölni ujság madridi le-vele szerint az ottani osztrák követ a külügyminis-terhez a tiltakozás egy nemét jelentette be Olasz-ország elismerése ellen. Bermudez de Castro eré-lyesen felelt s visszautasítá Ausztriának azon jogát, hogy ez ügybe beavatkozzék. E felelet valószínű-leg meg fog jelenni a florencai lapokban, miután a spanyol udvarnál levő új olasz követ ez okmány-ból másolatot kapott. E hír azonban még megerő-sítésre vár.

Ujabb. Az új „Presse“ írja: Augustus 17-én az erdélyi udvari kancellária palotá-jában tanácskozmány volt, mely 2 órától fél 5-ig tartott, s melyben b. Kemény Ferencz és gr. Mikó Imrén kívül jelen voltak gróf Belcredi államminister és Majláth kancellár. Gastein, aug. 18. Ó Felsége a porosz király holnap reggeli 8 órakor indul Salz-burgba, hová Bismark már tegnap reggel fél 9 órakor utazott el.

A „Liberté“ párisi lapnak több saját-szerű dolgok közt azt írja berlini levelezője, hogy tulajdon szemével látta, midőn egy legközelebb tartott porosz hadgyakorlat alkal-mával Bécs ostroma és bevétele adatott elő.

A „Presse“ s „Ostdeutsche Post“ arról értesülnek, hogy a gasteini conventio a társ-uralom megosztott gyakorlatán alapszik, és pedig ugy, hogy Holstein a Porosz, Schles-wig az austriai fensőbbség alá rendeltessék. A mindkét hercegség feletti főparancsnokság, valamint a legfelsőbb polgári hatóság felosz-lattnának.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről. Augustus 21-kén: 5% Nemzeti kölcsön 100 frt 73.85. — 5% Metalliques 100 frt 69.15. — Bank-részvény 783. — Hitelintézeti részvény 200 forint 175.40. — London 10 ft st. 100 frt 23 1/2. — Kr 109.40. — Ezüst 107.25. — Cs. kir. arany 5.18. — 1860. kölcsön 89.45.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

